

Vejledning for kyndige biavlere

Juni 2013

Ministeriet for Fødevarer, Landbrug og Fiskeri
NaturErhvervstyrelsen

Kolofon

Vejledning for kyndige biavlere

Denne vejledning er udarbejdet af Center for Jordbrug, Planter - juni 2013

Bidragyder(e):

Fotograf(er): Per Kryger (foto af biinspektør der viser bier frem)

© Ministeriet for Fødevarer, Landbrug og Fiskeri

NaturErhvervstyrelsen

Nyropsgade 30

1780 København V

Tlf.: 3395 8000

E-mail: mail@naturerhverv.dk

Websted: <http://www.naturerhverv.dk>

ISBN 978-87-7120-441-4 (Tryk)

Indholdsfortegnelse

1. Lovgivningsgrundlaget for kyndige biavlere arbejde	2
1.1 Registrering af kyndige biavlere	2
1.2 Meldepligtige skadegørere	2
1.3 Hvornår skal biavleren rekvirere syn ved en kyndig biavler	2
2. Retningslinier for kyndige biavlere undersøgelse	3
2.1 Undersøgelse af bifamilier	3
2.2 Sundhedsattest ved frihed for symptomer	4
2.3 Prøvetagning ved tegn på angreb	4
2.4 Udtagning af prøver	5
3. Hvad sker der efter prøven er indsendt	5
3.1 Biinspektørens indgreb ved bekræftelse af angreb	5
3.2 Biinspektørens opfølgende undersøgelse	6
3.3 Erstatning	6
4. Kyndige biavlere bør holde sig orienteret	7
5. Nyttige dokumenter	7
6. Relevante adresser	7
7. Det Centrale BigårdsRegister (CBR)	8
8. Ikrafttrædelse og ophævelse af instrukser	8
Bilag 1: Meldepligtige skadegørere	9

1. Lovgivningsgrundlaget for kyndige biavlere arbejde

Vejledning for kyndige biavlere er udarbejdet på grundlag af NaturErhvervstyrelsens bekendtgørelse nr. 386 om bekæmpelse af skadegørere hos honningbier og avlere humlebier af 2. maj 2011.

1.1 Registrering af kyndige biavlere

Ifølge Bekendtgørelse om bekæmpelse af skadegørere hos honningbier og avlede humlebier kan man blive registreret som kyndig biavler af NaturErhvervstyrelsen, hvis biavleren kan dokumentere, at han/hun har haft honningbier i mindst 3 år og har deltaget i et særligt kursus ved Aarhus Universitet, Institut for Agroøkologi og dermed opnået tilstrækkelig viden om honningbiens skadegørere til at kunne konstatere tegn på disse i en bifamilie og samtidigt har opnået viden om den gældende biavlslovgivning.

Efter fem år udløber registreringen som kyndig biavler. Genregistrering kan ske, hvis den kyndige biavler deltager i et efteruddannelsesforløb, arrangeret af Institut for Agroøkologi.

En kyndig biavler hjælper biavlere med at undersøge bier for meldepligtige skadegørere og generer elektronisk sundhedsattest via det Centrale BigårdsRegister, hvis undersøgelsen ikke viser tegn på angreb af skadegørere.

1.2 Meldepligtige skadegørere

I alle tilfælde skal den kyndige biavler undersøge for symptomer for de 7 meldepligtige skadegørere i Danmark:

1. Ondartet bipest (*Paenibacillus larvae*)
2. Europæisk bipest (*Melissococcus plutonius*)
3. Stenyngel (*Aspergillus spp.*)
4. Lille stadbille (*Aethina tumida*)
5. Tropilaelaps-mider (*Tropilaelaps spp.*)
6. Trakémide (*Acarapis woodi*)
7. Varroamider (kun på Anholt) (*Varroa destructor*)

1.3 Hvornår skal biavleren rekvirere syn ved en kyndig biavler?

En biavler skal ifølge bekendtgørelse om bekæmpelse af skadegørere hos honningbier og avlede humlebier lade en kyndig biavler undersøge sin bigård med henblik på at generere en sundhedsattest i forbindelse med:

Flytning og overdragelse af bifamilier og bekæmpelse af skadegørere, når:

- En bifamilie skal flyttes til en anden ejendom. Undersøgelse skal foretages igen, hvis bifamilien flyttes tilbage efter vandring.
- En bifamilie skal flyttes mere end 1 km fra den hidtidige studeplads, hvad enten det er indenfor samme ejendom eller til anden ejendom.
- En bifamilie skal overdrages (sælges, foræres, udlejes etc.) til anden side. Det er overdrageren, d.v.s. sælger, der har ansvar for at rekvirere et syn ved en kyndig biavler. Samtidigt beder overdrager om, at modtageren opretter sig i det Centrale BigårdsRegister med henblik på at generere en sundhedsattest.
- En bifamilie er blevet flyttet ud af en 1 km-zone omkring en bigård, hvor der er eller inden for de seneste 14 dage forud for flytningen har været udbrud af ondartet bipest eller stenengel. Et sådant ekstra kontrolsyn skal foretages senest 4 uger efter flytningen. Biinspektøren kontrollerer, at undersøgelserne bliver foretaget.

Ved flytning og overdragelse skal undersøgelse ved en kyndig biavler som hovedregel være foretaget tidligst 14 dage før flytningen eller overdragelsen. Men i vinterhalvåret er der sjældent tilstrækkelig yngel til at foretage en betryggende undersøgelse og bierne bør ikke blive forstyrret unødigt. I det Centrale BigårdsRegister bliver der i perioden fra 1. september til 1. april derfor kun genereret en "blank sundhedsattest". Den kyndige biavler skal tidligst muligt i næste biavlssæson, dog senest 1. maj syne bierne i både den fraflyttede og tilflyttede bigård og generere den "Endelige sundhedsattest" elektronisk via det Centrale BigårdsRegister.

Den kyndige biavler skal oplyse biavleren om, at det ikke er tilladt at flytte bier, honning og brugt bimateriel fra en bigård, der er eller er mistænkt for at være angrebet af ondartet bipest, europæisk bipest, stenengel eller Tropilaelaps-mider, før mistanken er afkræftet, eller biinspektørens indgreb er afsluttet. Tavler og voks må dog gerne sendes direkte til vokssmelteri. Forsendelsen skal være tæt og mærket "Smittet". For den lille studebille vil der blive opsat andre og strengere regler

Specielt for bifamilier i godkendte parringsområder:

For bifamilier i godkendte parringsområder gælder særlige regler. Ifølge bekendtgørelse om godkendte parringsområder for honningbier skal alle parringsstationens bifamilier synes mindst hver 6. uge i perioden fra 1. maj til 1. september af en kyndig biavler.

2. Retningslinier for kyndige biavlernes undersøgelse

2.1 Undersøgelse af bifamilier

Alle bifamilier i bigården undersøges, uanset om hele bigården eller kun enkelte bifamilier skal flyttes eller overdrages.

Alle tavler i bifamilierne og tavler, der tidligere har været brugt, skal undersøges. Tavlerne undersøges for symptomer (synlige tegn) på meldepligtige skadegørere. Det kan være nødvendigt at ryste bierne af tavlerne for grundig kontrol af cellerne. Det anbefales at anvende engangshandsker ved undersøgelsen (handsker, der ikke kan rengøres tilstrækkeligt, skal de-

strueres efter fund af bipest og stenynge). Efter fund af symptomer i en bifamilie vaskes hænder, handsker og værktøj grundigt inden undersøgelse af næste bifamilie.

Der kan ikke udstedes sundhedsattest i forbindelse med undersøgelser betalt af Institut for Agroøkologi. Vederlag for undersøgelser af bifamilier i forbindelse med flytning eller overdragelse af bifamilier bliver ikke dækket af Institut for Agroøkologi.

2.2 Sundhedsattest ved frihed for symptomer

Kyndige biavlere skal fremover generere sundhedsattest via det Centrale BigårdsRegister for bifamilier, hvis der ikke efter undersøgelse findes tegn på angreb af ondartet bipest, europæisk bipest, stenynge, lille stadbille eller Tropilaelaps-mider. Det er muligt at udskrive en sundhedsattest på papir via CBR, men alle data ligger elektronisk i systemet og i de fleste tilfælde, vil der ikke være behov for at udskrive sundhedsattesten.

I en kort overgangsperiode vil der dog fortsat være et begrænset antal papir sundhedsattester tilgængelige, som udstedes i tre eksemplarer:

- Det første blad (originalen) afleverer den kyndige biavler til biavleren.
- De to næste blade sender den kyndige biavler straks til biinspektøren i det lokalområde, hvor bifamilierne er placeret ved undersøgelsen. Navnet på biinspektøren findes i det Centrale BigårdsRegister.
- Det er bigårdens placering på tidspunktet for undersøgelsen, der afgør, hvilken biinspektør sundhedsattesten skal sendes til. Biinspektøren gemmer attesterne til biavlssæsonens afslutning og indsender opgørelse til Institut for Agroøkologi.

2.3 Prøvetagning ved tegn på angreb

Hvis den kyndige biavler har mistanke eller finder tegn på angreb af en af de meldepligtige skadegørere, skal den kyndige biavler omgående underrette biavleren samt udtage en prøve. Prøven sendes til Aarhus Universitet, Institut for Agroøkologi, Forsøgsvej 1, 4200 Slagelse og samtidig oprette prøven i det Centrale BigårdsRegister, som erstatter det tidligere tavleprøveskema, der skulle sendes med prøven. Ved mistanke om angreb må der hellere udtages en prøve for meget end én for lidt. Én repræsentativ prøve fra bigården er i de fleste tilfælde tilstrækkelig.

Kan der ikke straks udtages en prøve, skal den kyndige biavler omgående kontakte Institut for Agroøkologi eller den lokale biinspektør og forklare: hvor bifamilierne er placeret, biavlerens navn, adresse og telefonnummer samt hvilke tegn, der fandtes på udbrud.

Den kyndige biavler skal oplyse biavleren om, at det ikke er tilladt at flytte bier, honning og brugt bimateriel fra en bigård, der er eller er mistænkt for at være angrebet af ondartet bipest, europæisk bipest, stenynge, lille stadbille eller Tropilaelaps-mider, før mistanken er afkræft-

tet, eller biinspektørens indgreb er afsluttet. Tavler og voks må dog gerne sendes direkte til vokssmelteri. Forsendelsen skal være tæt og mærket ”Smittet”.

2.4 Udtagning af prøver

Der udtages én prøve fra et område på tavlen med kliniske symptomer, eller der indfanges bier eller biller. Tavleprøven skal være ca. 10 cm x 10 cm. Prøven lægges i en plastikpose og derefter i en papæske. Samtidigt opretter den kyndige biavler aktiviteten i det Centrale Bi-gårdsRegister under ”Aktiviteter-flytning, salg, syn og inspektion” med oplysninger om bi-gården og symptomer ved hver prøve, som erstatning for det tidligere tavleprøve-skema, der skulle sendes med. Standardbrevet ”Midlertidig karantæne” udleveres til biavleren. Prøve-æsker, kuverter, og standardbrev kan rekvireres hos Institut for Agroøkologi. Prøven sendes til AU, Institut for Agroøkologi, Forsøgsvej 1, 4200 Slagelse.

Bemærk, at stenyngel kan angribe mennesker. Ved mistanke om angreb af stenyngel iføres åndedrætsværn, beskyttelsesbriller, overtræksdragt, -sko og handsker. Efter undersøgelsen vaskes hænderne særdeles grundigt med vand og sæbe, der afskylles, hvorefter ansigtet vaskes. Hvis man efterfølgende føler generelt ubehag, kontaktes lægen straks.

3. Hvad sker der efter prøven er indsendt

Når prøverne er undersøgt, informerer Institut for Agroøkologi om resultatet til bigårdens ejer, den kyndige biavler og biinspektøren.

3.1 Biinspektørens indgreb ved bekræftelse af angreb

Hvis der konstateres angreb af ondartet bipest, europæisk bipest, stenyngel, lille stadbille eller Tropilaelaps-mider meddeler Institut for Agroøkologi biavleren, at der ikke må flyttes bier, honning og brugt biavlsmateriel fra bigården. Tavler og blokvoks må dog sendes til et vokssmelteri. Forsendelsen skal være tæt og mærket ”Smittet”.

Konstateres der angreb af ondartet bipest, europæisk bipest, stenyngel, lille stadbille eller Tropilaelaps-mider hos en biavler, skal biinspektøren aflive angrebne bifamilier og sikre desinfektion eller destruktion af bimateriel. Biinspektøren sikrer også, at der sker omsmelting af tavler og desinfektion eller destruktion af bimateriel.

Karantænen ophæves når biinspektørens indgreb er afsluttet. Biinspektøren giver biavleren besked, når karantænen er ophævet.

Ved angreb af trakémider og varroamider (på Anholt) vejleder biinspektøren om behandling og forebyggelse.

3.2 Biinspektørens opfølgende undersøgelse

Biinspektøren foretager opfølgende undersøgelser:

a. Biavlerens øvrige bigårde

Alle bifamilier i andre bigårde, som tilhører samme biavler, undersøges for kliniske symptomer på angreb. Undtagelsesvis kan biinspektøren bede om assistance fra den kyndige biavler, som derved selv kan gennemføre undersøgelsen af egne bier. Der kræves derefter udfyldelse af sundhedsattest for hver bigård via det Centrale BigårdsRegister.

b. 2 km-undersøgelse

Alle bifamilier i 2 km-zoner om bigårde med udbrud undersøges efter en gradueret tidsplan afhængig af afstanden til den angrebne bigård. Vildtlevende bifamilier i zonen dræbes. Hvis det er så sent på året, at der ikke er tilstrækkelig med yngel til at foretage en betryggende undersøgelse, udsættes 2 km-undersøgelserne til tidligst muligt i næste biavlssæson.

c. Otte-ugers syn

Otte uger efter, at behandlingen er afsluttet, foretager biinspektøren en ny undersøgelse af bifamilierne i den bigård, hvor der er foretaget behandling. Undtagelsesvis kan biinspektøren bede om assistance fra den kyndige biavler, som derved selv kan gennemføre undersøgelsen af egne bier. Der kræves udfyldelse af sundhedsattest for hver bigård. Otte-ugers syn kan udskydes til tidligst muligt i næste biavlssæson, hvis det er så sent på året, at der ikke er tilstrækkelig med yngel til en betryggende undersøgelse.

d. Næste års syn

Biinspektøren foretager endnu en undersøgelse af bifamilierne i den oprindelig angrebne bigård året efter otte-ugers undersøgelsen.

Andre biinspektør-opgaver:

Biinspektøren skal på foranledning af Institut for Agroøkologi også:

- Foretage inspektion hos biavlere ved begrundet mistanke om angreb
- Foretage inspektion hos biavlere efter anmeldelse
- Undersøge bigårde i forbindelse med ind-/udførsel af bier fra en EU-medlemsstat
- Undersøge bigårde i forbindelse med eller import/eksport af bier fra/til et tredjeland
- Indsamle prøver i forbindelse med videnskabelige projekter

3.3 Erstatning

Biavlere kan få erstatning for tab som følge af tilintetgørelsen af bier i forbindelse med udbrud af ondartet bipest, europæisk bipest, stenyngel, lille stadebille og Tropilaelaps-mider. Erstatningens størrelse er fastsat i gældende Bekendtgørelse om bekæmpelse

af skadegørere hos honningbier og avlede humlebier. Ansøgningskema udfyldes af biavleren og biinspektøren i fællesskab. Ansøgningen skal sendes til AU, Institut for Agroøkologi, Forsøgsvej 1, 4200 Slagelse.

4. Kyndige biavlere bør holde sig orienteret

Kyndige biavlere bør via Aarhus Universitet, Institut for Agroøkologi's hjemmeside www.biforskning.dk holde sig orienteret om områder med udbrud af meldepligtige skadegørere. Herudover skal den kyndige biavler sikre sig, at den modtagende lokalitet ikke ligger inden for et godkendt parringsområde.

NaturErhvervstyrelsens oversigt over godkendte parringsområder for honningbier kan ses på www.naturerhverv.fvm.dk under 'Natur og Land' og derefter under 'Biavl'.

5. Nyttige dokumenter

- Lov om biavl (lovbekendtgørelse nr. 197 af 12. marts 2009)
- Bekendtgørelse nr. 386 af 2. maj 2011 om bekæmpelse af skadegørere hos honningbier og avlede humlebier
- Bekendtgørelse nr. 449 af 9. juni 1992 om flytning af honningbier
- Bekendtgørelse nr. 280 af 25. april 2008 om godkendte parringsområder for honningbier
- "Honningbiernes skadegørere", Institut for Agroøkologi

6. Relevante adresser

Indsendelse af prøver ved mistanke om angreb af skadegørere.
Bestilling af prøveæsker mv. samt tilmelding til bisygdomskursus og tilmelding til efteruddannelseskursus.

Aarhus Universitet, Institut for Agroøkologi
Forsøgsvej 1
4200 Slagelse
Tlf. 8715 8191 (8.15-14.00), e-mail: cbr@agrsci.dk
Hjemmeside om offentlig bisygdomsbekæmpelse ved Aarhus Universitet, Institut for Agroøkologi: www.biforskning.dk

Registrering som kyndig biavler og ved adresseændring:
NaturErhvervstyrelsen
Att.: Planter
Nyropsgade 30
1780 København V
Tlf. 3395 8000, e-mail: planter@naturerhverv.dk

Hjemmeside med lovstof om biavl, bekendtgørelser vedr. skadegørere, godkendte parringsområder, voldgift ved biforgiftning, biavl på Læsø samt flytning af honningbier.:
www.naturerhverv.dk under fanebladet 'Natur & Land' og derefter under 'Biavl'

Regler for ind- og udførsel af bier:

Fødevarestyrelsen, www.foedevarestyrelsen.dk, søg på import, eksport

7. Det Centrale BigårdsRegister (CBR)

Det Centrale BigårdsRegister (CBR) som blev lanceret i juli 2011, er nu blevet en del af biinspektørernes daglige arbejdsredskab. Overgangsperioden i biavlssæsonen 2012 er nu afløst af et krav om, at alle biinspektører skal anvende systemet i forbindelse med deres arbejde.

Formål: Et væsentligt formål med CBR er at lette det administrative arbejde for biinspektørerne, kyndige biavlere og AU i forbindelse med bekæmpelse af skadegørere i honningbierne ved at erstatte papirarbejds gange med elektroniske arbejds gange.

Digital kommunikation: Det betyder, at skriftlig kommunikation mellem biinspektørerne og myndighederne herefter hovedsagligt foregår digitalt.

Obligatorisk: Det er obligatorisk for biinspektørerne, at bruge det elektroniske system til arbejdet omkring sygdomsbekæmpelse.

Roller: Der er flere roller i CBR biavler, kyndig biavler eller biinspektør. En biinspektør skal have sin rolle som biinspektør godkendt af myndigheden, Institut for Agroøkologi for en fem-årig periode. En biinspektørs arbejdsområde vil herefter automatisk blive udpeget af systemet, idet det vil vælge den korteste vej i fugleflugtslinje til en aktuel bigård. Inspektøren kan dog også udvælges manuelt til en aktuel bigård af Institut for Agroøkologi. Biinspektøren har adgang til at se alle oplysninger om alle registrerede bigårde indenfor sit område.

Det Centrale BigårdsRegister finder du her:

➤ <https://cbr.pdir.dk>

8. Ikrafttrædelse og ophævelse af instrukser

Denne vejledning træder i kraft den 20. juni 2013 og er en opdatering af den tidligere instruks fra maj 2009.

Bilag 1: Meldepligtige skadegørere

Skadegører	Meldepligt for biavler og kyndig biavler	Binspektør bekæmper i angrebet bigård og undersøger ejers øvrige bigårde og nærzonens bigårde	Biinspektør vejleder
Ondartet bipest (<i>Paenibacillus larvae</i>)	X	X	
Europæisk bipest (<i>Melissococcus plutonius</i>)	X	X	
Stenyngel (<i>Aspergillus spp.</i>)	X	X	
Lille stadbille (<i>Aethina tumida</i>)	X	X	
Tropilaelaps-mider (<i>Tropilaelaps spp.</i>)	X	X	
Trakémide (<i>Acarapis woodi</i>)	X		X
Varroamider (på Anholt) (<i>Varroa destructor</i>)	X		X

Ministeriet for Fødevarer, Landbrug og Fiskeri
NaturErhvervstyrelsen
Nyropsgade 30
1780 København V

ISBN (tryk) 978-87-7120-441-4
ISBN (web) 978-87-7120-441-4

Tlf.: 3395 8000
Fax.: 3395 8080

E-mail: mail@naturerhverv.dk
<http://www.naturerhverv.dk>